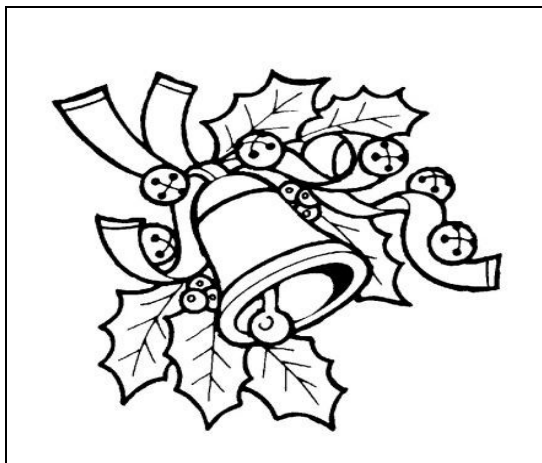
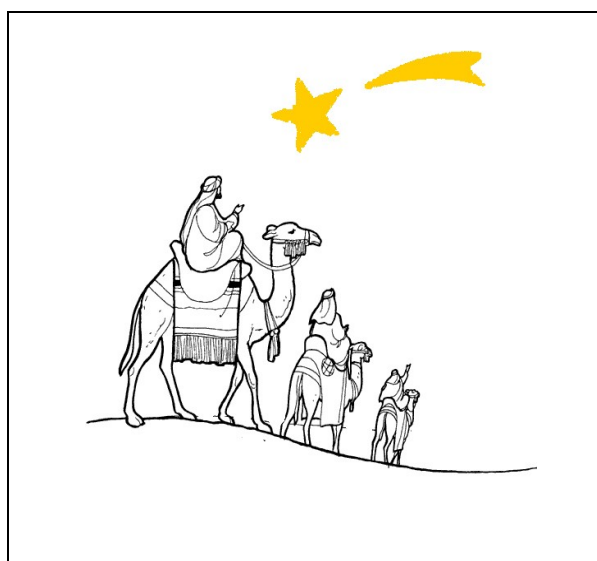

NADAL

Nom:
Curs:
Data:

NADAL

COSTUMS I TRADICIONS

24 de desembre, el Tió

La nit del 24 de desembre és una de les més màgiques de l'any, sobretot per als nens. La celebració té l'origen en la gent del camp i pagesos. Abans els troncs dels arbres es feien servir per fer eines i eren la principal font d'energia. El tió representa la importància d'aquest recurs natural. A més, el Tió té qualitats màgiques.

El tió és un tronc, triat pels nens, que es converteix de forma màgica en un ésser a qui se li ha de donar menjar (pa sec, pells de fruita, etc.) i aigua, que viu a la cuina o al menjador de les cases i que la nit de Nadal donarà regals als nens. Al tió se li posen potes i se li dibuixa una cara.

Pel dia de la Puríssima (el 8 de desembre) es comença a donar menjar cada dia al tió, i se'l tapa amb una manta perquè no passi fred a la nit.

Un tió salvat de la llar de foc, ben escalfat i alimentat (i en alguns casos disfressat), es converteix en el protagonista de la nit de Nadal. I amb l'ajuda dels cops de bastó i les cançons dels nens, el tió caga regals. Abans els regals eren fruita seca, torrons i dolços.

El Tió tapat amb una manta

El Tió porta una barretina

El Tió “caga” regals

Els nens donen cops de bastó al Tió

Tradicionalment el tió mai no caga objectes grossos (els regals grans els porten els Reis), sinó llaminadures, figuretes de pessebre i alguna joguina senzilla per als més petits. Quan el tió ja no vol cagar més, caga una arengada ben salada, un all, una ceba o es pixa a terra.

El Tió és una celebració molt familiar. Cada casa el celebra de la seva manera i les cançons que es canten mentre se'l fa cagar varien segons la tradició de cada lloc.

CANÇONS PER FER CAGAR EL TIÓ

Caga tió, caga torró
d'avellana i de pinyó,
no caguis arengades
que són massa salades,
caga torrons,
que són més bons.
Caga tió
sinó et darem
un cop de bastó.

Caga tió,
d'avellanes i torró;
pixa vi blanc
de les festes de Nadal.
Ara venen festes
festes glorioses
menjarem conill
i llebres si en tenim.
Caga tió
si no vols cagar
et donaré un cop de bastó.

Tió, tió,
caga torró,
d'avellana i de pinyó,
pel naixement de Nostre Senyor;
que ja seré un bon minyó.
Si no ens dones un bon plat
et xafarem el cap.

Caga tió,
caga neules i torrons,
que són molt bons;
crec al pare
crec a la mare
no em faig mai el riu al llit,
caga tió ben seguit.

ACTIVITATS

Què és el tió?

Quin dia es fa cagar el tió?

Com han de cuidar els nens al tió?

Què han de fer els nens perquè el tió cagui?

Com se sap que el tió ja no cagarà més regals?

Dibuixa un tió i decora'l com vulguis:

25 de desembre, el dia de Nadal

La celebració de Nadal té l'origen en les festes paganes (no religioses) al voltant del solstici d'hivern: les nits al voltant del foc i els àpats (menjars) rics en aliments calòrics.

Dins del calendari cristià, però, la festa de Nadal es considera com la més important de l'any. En aquesta data va néixer Jesús, el mesies, fill de Josep i Maria de Natzeret.

Ho expliquen les nadesles:

A vint-i-cinc de desembre,
fum, fum, fum,
ha nascut un minyonet
ros i blanquet, ros i blanquet,
fill de la Verge Maria,
n'és nat en una establia,
fum, fum, fum.

Allà sota una penya
n'és nat el Jesuset
nuet, nuet.
N'és fill de mare Verge
i està mig mort de fred,
nuet, nuet,
i està mig mort de fred.

El Nadal té una forta tradició familiar. “Per Nadal, cada ovella al seu corral”, diu la dita. El dia comença arreglant-se amb les millors mudes per anar a trobar-se amb la família: “Per Nadal, qui res no estrena res no val”.

És costum fer un gran dinar familiar, amb escudella i carn d'olla, pollastre farcit, fruits secs, cava, torrons i neules. No hi pot faltar una llarga sobretaula on es canten nadesles, els menuts reciten poemes i els membres de la família xerren pels descosits.

La cançó popular ja parla de la importància d'aquest àpat familiar:

Ara ve Nadal,
matarem el gall
i a la tia Pepa
li'n darem un tall

Escudella i carn d'olla

Torróns

Fruits secs

Cava

ACTIVITATS

Què celebren els cristians el 25 de desembre?

Completa aquesta Nadala:

A vint-i-cinc de,
fum,, fum,
ha un minyonet
ros i, ros i blanquet,
..... de la Verge Maria,
n'és nat en una,
....., fum, fum

Escriu dues dites de Nadal:

Quins menjars hi ha típics de nadal a Catalunya?

Quins menjars típics de nadal o d'altres festes semblants hi ha al teu país?

26 de desembre, Sant Esteve

Pels catalans, la festa de Sant Esteve significa la continuació i culminació de la Festa de Nadal. Com el dia anterior, tot gira a l'entorn d'un dinar, amb família o amb amics. "Per Nadal i Sant Esteve, cadascú a casa seva", diu la dita.

Després de la festa del dia anterior, l'àpat comença una mica més tard i s'aprofiten les restes de menjar. Així, s'acostumen a fer els tradicionals canelons amb la carn del pollastre rostit i, de postres, es tornen a menjar torrons i neules. L'esperit català, que res no llença i tot ho aprofita, és més viu que mai.

Per Sant Esteve, la sobretaula no s'allarga tant si el dia següent cal anar a treballar. Tampoc no es canten nades ni es llegeixen poemes. La gent, amb la panxa plena després de tants àpats seguits, se'n va a adormir més d'hora. Com que ja ha passat el solstici d'hivern, el dia, mica en mica, va fent-se més llarg. Per això la dita diu: "Per Nadal, un pas de pardal i per Sant Esteve, un pas de llebre".

Canelons

ACTIVITATS

Quin és el plat típic de Sant Esteve? De què està fet?

Escriu una dita de Sant Esteve:

Com queda la panxa després de tants àpats?

28 de desembre, els innocents

La festa dels innocents té origen pagà: s'ha d'anar a buscar en els hiverns de les societats rurals. Com que en aquesta època la terra no era productiva, la gent s'havia d'entretenir amb bromes de tot tipus per passar l'estona.

El cristianisme la va convertir en la festa dels Sants Innocents per recordar les criatures mortes per ordre del rei Herodes amb la intenció d'acabar amb el mesies que acabava de néixer.

El dia dels innocents, les criatures es diverteixen penjant llufes i ninots de paper de diari a l'esquena de la gent. També és un dia en què cal anar alerta a l'hora de llegir el diari perquè sempre hi ha alguna notícia falsa que posa a prova l'enginy de la gent. Aquestes i totes les bromes que es fan durant el dia reben el nom d'"innocentades".

Una llufa

ACTIVITATS

Què es fa el dia dels Sants Innocents?

Com es diu el ninot que es penja a les persones?

Explica una broma que faries a algú:

Com es diuen les bromes que es fan aquest dia?

31 de desembre, l'home dels nassos

Des de bon matí i durant tot el dia, se sol explicar a la mainada que pel carrer corre l'home dels nassos: "un home que té tants nassos com dies té l'any". I és clar, els més petits s'imaginin una estranya criatura i la busquen entre la gent. Només els més ganàpies recorden que, el 31 de desembre, l'any ja només té un dia.

Alguns pobles i ciutats, per fer més evident aquesta mentida, treuen a passejar un ninot o un cap gros amb un nas de dimensions considerables que saluda la mainada i els dóna caramels.

L'home dels nassos

ACTIVITATS

Quants nassos té l'home dels nassos?

Quin dia surt a passejar?

31 de desembre, la revetlla de cap d'any

Juntament amb la celebració del solstici d'estiu (la nit del 23 al 24 de juny), la revetlla de cap d'any és de les més celebrades. La gent s'aplega prop d'algun campanar per sentir els dotze tocs que anuncien el pas d'un any a l'altre i per brindar amb cava pels millors desitjos de cara al nou any.

La tradició diu que amb cada toc de campana cal empassar-se un gra de raïm. Només qui ho aconsegueix veurà fets realitat tots els seus desitjos per a l'any que comença. Diu la dita: "Menjar raïm per Cap d'any porta diners tot l'any".

Com totes les festes, la celebració va acompanyada d'un bon àpat, amb dolços i cava, i una mica de música per ballar.

Raïm

ACTIVITATS

Què se celebra el dia 31 de desembre?

On s'aplega molta gent a la nit? Per què?

Què menja la gent a Catalunya, a les dotze de la nit, per tenir bona sort durant l'any?

I al teu país, es menja alguna cosa especial en aquest moment?

6 de gener, els reis mags

El dia 6, els nens petits són els primers en llevar-se per comprovar si els reis mags han passat per casa seva. Amb gran xivarri, desemboliquen el paper de les joguines i comencen a jugar amb tot allò que els reis els han deixat. Alguns potser hi troben un tros de carbó per recordar-los que durant aquest any caldrà fer més bondat.

L'àpat de reis té com a element protagonista el famós tortell de fruita i pinyons, farcit de cabell d'àngel i d'alguna sorpresa més: qui es trobi amb la figureta del rei podrà posar-se la corona de paper, però qui ensopegui amb la fava haurà de pagar el tortell.

Els reis mags

Tortell de reis

ACTIVITATS

Què porten els reis mags als nens que s'han portat bé?

I si s'han portat malament?

Quin postre es menja el dia de reis?

De què està farcit?

Quina curiositat té aquest postre?

El “Caganer”

És la figura més característica dels pessebres de Catalunya i comença a ser coneguda poc a poc en tot el món. Acostuma a estar en una zona allunyada del pessebre, darrere d'un arbre, per exemple.

Els Caganers apareixen ja en els pessebres catalans a finals del segle XVII, encara que no es van fer populars fins al XIX. El seu significat fa referència a que amb la seva deposició servia d'adob per a la terra i proporcionen prosperitat per a l'any següent.

Posar aquesta figura al pessebre portava sort i alegria, i no fer-ho comportava desventura.

El caganer

NADALES

A Betlem me'n vull anar

A Betlem me'n vull anar, vols venir tu gallineta?
A Betlem me'n vull anar, vols venir tu rabadà?
Un xiulet li vull comprar, un xiulet li vull comprar.
Xiu, xiu, xiu farà el xiulet, xiribit, xiribet, ala anem, au, au!
A Betlem si us plau!

2. A Betlem...

Un gatet li vull comprar (2)
Miau, miau, miau, farà el gatet,
xiribit, xiribet, ala anem, au, au! A Betlem, si us plau!

3. A Betlem...

Un gosset li vull comprar (2)
Bub, bub, bub, farà el gosset,
xiribit, xiribet, ala anem, au, au! A Betlem, si us plau!

4. A Betlem...

Un timbal li vull comprar (2)
Tam, tam, tam, farà el timbal,
xiribit, xiribet, ala anem, au, au! A Betlem, si us plau!

Fum, fum, fum

El vint - i – cinc de Desembre,
Fum, fum, fum!
El vint - i – cinc de Desembre,
Fum, fum, fum!
Ha nascut un minyonet ros i blanquet,
ros i blanquet,
fill de la Verge Maria
n'és nat en una establia,
fum, fum, fum!

2. Allí dalt de la muntanya, fum, fum, fum! (2)

Si n'hi ha dos pastorets abrigadets, abrigadets,
amb la pell i la samarra, mengem ous i botifarra, fum, fum, fum! (2)

3. Qui en dirà més gran mentida, fum, fum, fum! (2)

Ja respon el majoral, amb gran cabal, amb gran cabal,
jo en faré deu mil camades, amb un salt totes plegades, fum, fum, fum! (2)

4. Déu nos dó unes Santes Festes, fum, fum, fum! (2)

Faci fred, faci calor, serà el millor, serà el millor,
de Jesús fent gran memòria, perquè ens vulgui dalt la Glòria, fum, fum, fum! (2)

El desembre congelat

El desembre congelat confús es retira;
abril de flors coronat tot el món admira,
quan en un jardí d'amor neix una petita flor;
d'una ro, ro, ro, d'una sa, sa, sa
d'una ro, d'una sa, d'una rosa bella
fecunda i ponzella.

El desembre congelat el Primer Pare causà
la nit tenebrosa, que tot el món ofuscà
la vista penosa, quan en una negra nit
el millor Sol és eixit
d'una be, be, be, d'una lla, lla, lla,
d'una be, d'una lla, d'una bella aurora
que el cel enamora.
Amb alegria i amor celebrem el dia
que és nat el Diví Senyor en una establia.
Si no tenim més tresor oferim el nostre cor
tota la, la, la, tota fi, fi, fi,
tota la, tota fi, tota la finesa
de nostra fermesa.

El dimoni escuat

Allà sota una penya n'és nat un Jesuset,
nuet, nuet!
Allà sota una penya n'és nat un Jesuset,
nuet, nuet!
Que és fill de mare verge
i està mig mort de fred,
nuet, nuet, i està mig mort de fred!

2. El bon Josep li deia: Jesús que esteu fredet, pobret, pobret! (2)
La Verge en responia: per falta d'abriguet, pobret, pobret,
per falta d'abriguet!

3. Pastors hi arribaren allà a la mitja nit, cric-cric, cric-cric! (2)
Veient que tots hi anaven, del gran fins al més xic, cric-cric, cric-cric,
del gran fins al més xic.

4. Els pastorets s'engresquen i ballen tot sonant, galant, galant! (2)
Ballets i contradances per fer alegrar l'Infant, galant, galant,
per fer alegrar l'Infant.

5. A prop d'allí passava un dimoni escuat, patrip, patrap! (2)
Sentint tanta gatzara a dins se n'és ficat, patrip, patrap,
a dins se n'és ficat!

6. Els pastorets en veure'l s'hi tiren al damunt, patim, patum! (2)
I tantes n'hi mesuren que el deixen mig difunt, patim, patum,
que el deixen mig difunt!

El Noi de la Mare

Què li darem a n'el Noi de la Mare?
Què li darem, que n'hi sàpiga bo?
Panses i figues I nous i olives,
panses i figues i mel i mató.

2. Què li darem al Fillet de Maria?
Què li darem al formós Infantó?
Li darem panses en unes balances,
li darem figues en un paneró.

3. Tam-patam-tam, que les figues són verdes,
tam-patam-tam, que ja maduraran,
si no maduren el dia de Pasqua
maduraran en el dia del Ram.

El petit vailet

Jo sóc el petit vailet cansadet de molt camí
vinc amb el meu gaiatet per veure Jesús diví.
Xerrampim, xerrampim, xerrampia,
xerrampim, xerrampim, xerrampó,
xerrampim que Josep i Maria tenen un petit minyó

2. He portat la carmanyola
tota plena de vi blanc
i una llarga llangonissa
per Jesús el bell infant.
Xerrampim...

3. Si portés jo més recapte
també seria per vós.
Heus aquí el gaiat que porto
que és de cirerer d'arboç.
Xerrampim...

El rabadà

1. A Betlem me'n vull anar,
a Betlem me'n vull anar.
Vols venir tu, rabadà,
vols venir tu, rabadà?

-Vull esmorzar!

2. A Betlem esmorzarem (2) i a Jesús adorarem. (2) -Hi ha massa neu!

3. La neu que pel camí hi ha la calor ja la fondrà -Oh, i la que fa!

4. Alça't, doncs, encén el foc i no anem a poc a poc. -Massa que em moc!

5. Que no ho saps que aquesta nit ha nascut Déu Infinit? -Qui t'ho ha dit?

6. Doncs un àngel que volant pel món ens ho va anunciant. -No serà tant!

7. Tu les teies portaràs i el camí il·luminaràs -No ho faré pas!

8. En Miquel, el teu cosí portarà un porró de vi . -N'hi haurà per mi?

9. La samarra portaràs i de neules l'ompliràs. -Jo no en vull pas!
10. Mai no acabes les raons doncs te l'omples de torrons! -No són pas bons!
11. Cantaràs una cançó davant Déu Infinit. -Tot sol no, no!
12. Doncs avant i no badem que ja és hora que marxem! -Cap a Betlem!

El trineu

Per damunt la neu, lleuger, dalt d'un trineu,
Pels camps corro rabent, alegre i somrient;
fent dringar els cascabels
com argentins joiells, res bo no trobareu
com viatjar dalt d'un trineu.

Ding, dang, dong!
Ding, dang, dong!
Drin-gueu sens parar,
'nar en trineu és
divertit tant de
dia com de nit!

Ding, dang, dong!
Ding, dang, dong!
Drin-gueu sens parar,
i en la Nit d'aquest Nadal correrem tots al Portal!

2. Tot cobert de neu llevat del nostre cor,
per 'xò tots junts cantem la cançó del trineu,
i voli la il·lusió amb aquesta cançó
i així de molt bon grat s'afermi la nostra amistat.
Ding, dang, dong!...

Les dotze van tocant

Les dotze van tocant,
Ja és nat el Rei Infant fill de Maria
Ja és nat el Rei Infant fill de Maria, fill de Maria!

2. El cel és estrellat,
el món és tot glaçat, neva i venteja. (2)

3. D'algun llop famolenc
del fons d'un negre avenc l'udol arriba. (2)

4. La Verge i el Fillet
n'estan mig morts de fred i el vell tremola. (2)

5. Josep, a poc a poc,
encén allà un gran foc i els àngel canten. (2)

AQUELLES NITS DE NADAL

El record d'aquelles nits de Nadal
un any més recordant que no hi ets.

Em creia fer-ho tan bé
em creia tan diferent
i ara no hi ets
i sense tu fa tan fred.

El record d'aquell llit
el record d'un petó
el record d'aquelles nits de Nadal
on tot era especial
on el temps m'era igual
cada instant era un regal de Nadal
cada instant era un regal...

I ara tot sol, recordant que no hi ets
i aquelles nits que mai més tornaran.
He perdut tant de temps
intentant-te trobar...
però ja no hi ets
i sense tu fa tan fred.

El record d'aquell llit
el record d'un petó
el record d'aquelles nits de Nadal
on tot era especial
on el temps m'era igual
cada instant era un regal de Nadal
cada instant era un regal de Nadal.

Com han canviat les coses
com ha canviat el món
però no perdo l'esperança
en un dia com avui
que no estem sols en un dia com Nadal.

El record d'aquell llit
el record d'un petó
el record d'aquelles nits de Nadal
on tot era especial
on el temps m'era igual
cada instant era un regal de Nadal.

El record d'aquell llit
el record d'un petó
el record d'aquelles nits de Nadal
on tot era especial
on el temps m'era igual
cada instant era un regal de Nadal
cada instant era un regal de Nadal
cada instant era un regal... de Nadal.